

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชนิพนธ์บทละครเรื่องศกุนตลาในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นวรรณคดีบทละครที่มีชื่อเสียงเป็นที่แพร่หลายเรื่องหนึ่งของไทย พระองค์ทรงตั้งชื่อบทละครเรื่องนี้ว่า "ศกุนตลาของกาลิทธาสรัตนกะวี" อันชวนให้เข้าใจว่า พระองค์ทรงแปลจากบทละครเรื่องอภิชฌยานศากุนตละของกาลิทธาสในฉบับภาษาสันสกฤตโดยตรง แต่ในพระราชนิพนธ์คำนำของบทละครเรื่องนี้ พระองค์ทรงอธิบายว่า

การแต่งบทละครเรื่องศกุนตลาเป็นภาษาไทยนี้ ข้าพเจ้าตั้งรูปตามใจข้าพเจ้าเอง คือให้เหมาะแก่การที่จะเล่นเป็นละครอย่างไทยใด ไม่ใดเกินตามนาฏกะฉบับเดิม แต่หาได้คิดเพิ่มเติมข้อความอันใดลงไปโดยอำเภอใจนอกเรื่องไม่ ทั้งเนื้อเรื่องและเนื้อความ ถ้าผู้ใดสนใจจะสอบกับต้นฉบับคงจะเห็นว่าข้าพเจ้ามิได้ยกย้ายนอกคอกไปบ้านใดนักเลย ถ้าหากว่าจะมีข้อคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง ก็จะเป็นเพราะข้าพเจ้าอ่านภาษาสันสกฤตเองไม่เป็น ต้องอาศัยรยฉบับอังกฤษ ซึ่ง เซอร์ วิลเลียม โยุนส์ เป็นผู้แปล และได้อาไศรยฉบับของ เซอร์ โมเนียร์ วิลเลียมส์ เทียบเคียงบ้าง เพราะฉะนั้น ก็เห็นมีทางที่จะคลาดเคลื่อน มีความเพี้ยนอยู่บ้างก็เป็นได้¹

จากพระบรมราชาธิบายนี้ ทำให้ทราบว่า พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงถ่ายถอดบทพระราชนิพนธ์เรื่องศกุนตลาจากบทละครเรื่องอภิชฌยานศากุนตละของกาลิทธาสในฉบับภาษาสันสกฤตโดยตรง ดังนั้น ความแตกต่างกันจะต้องมีอย่างแน่นอน

นอกจากประเด็นนี้แล้ว อีกประเด็นหนึ่งที่เป็นที่น่าสนใจควรแก่การศึกษา ก็คือ แม้บทละครเรื่องอภิชฌยานศากุนตละของกาลิทธาสเองก็มีใช้เรื่องเดิมที่เดียว แต่กาลิทธาสได้นำเอาต้นเรื่องที่มีอยู่ก่อนแล้วมาดัดแปลงให้เป็นบทละครอีกทีหนึ่ง ต้นเรื่องที่อาจจะ

¹ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว, ศกุนตลา (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2521), หน้า 28.

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

วิทยานิพนธ์เรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์เรื่องศกุนตลาทุกฉบับทั้งที่เป็นภาษาสันสกฤตและภาษาไทย เพื่อให้รู้ถึงที่มาและความสัมพันธ์ระหว่างฉบับต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อสรุปว่า ศกุนตโลปาขยานฉบับใดเป็นฉบับแรกเริ่ม และเป็นฉบับที่เป็นที่มาของบทละครเรื่องอภิชฌยานศากุนตละ เพื่อศึกษาวิธีการสร้างสรรค์บทละครเรื่องอภิชฌยานศากุนตละของกาลิทาสอนเป็นบทละครที่แสดงให้เห็นถึงอัจฉริยภาพในด้านศิลปะการละครของเขา เพื่อให้รู้ถึงที่มาและความแตกต่างระหว่างพระราชนิพนธ์บทละครเรื่องศกุนตลาแต่ละสำนวน เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคล้ายคลึงและความแตกต่างกันของบทละครเรื่องอภิชฌยานศากุนตละกับบทพระราชนิพนธ์เรื่องศกุนตลา และรวมทั้งเพื่อการถ่ายทอดศกุนตโลปาขยานทั้ง 2 ฉบับเป็นภาษาไทยด้วย

ขอบเขตของการวิจัยแบ่งออกเป็นสองส่วนด้วยกัน คือ ส่วนที่หนึ่ง เป็นการเสนอข้อมูลที่ เป็นความรู้ใน เรื่องที่มาและรายละเอียดของเรื่องศกุนตลาฉบับต่าง ๆ ประวัติการละครสันสกฤต สมัยของกาลิทาส อัจฉริยภาพในด้าน การสร้างสรรค์บทละครของกาลิทาส ประวัติการละครไทย และพระราชกรณียกิจในการส่งเสริมการละครไทยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

ส่วนที่สอง เป็นการศึกษาเปรียบเทียบและวิเคราะห์ในด้านที่มาและความสัมพันธ์ระหว่างศกุนตลาฉบับต่าง ๆ เริ่มต้นด้วยการเปรียบเทียบและวิเคราะห์เรื่องศกุนตลาฉบับภาษาสันสกฤตทั้งหมด บทพระราชนิพนธ์เรื่องศกุนตลาทั้ง 4 สำนวน และบทละครเรื่องอภิชฌยานศากุนตละกับบทพระราชนิพนธ์เรื่องศกุนตลา

ขอบเขตของการวิจัยในสองส่วนนี้จะศึกษาจากหลักฐานชั้นต้น คือ ศกุนตโลปาขยานฉบับภาษาสันสกฤต ตัวอักษรเทวนาครี บทละครเรื่องอภิชฌยานศากุนตละฉบับเทวนาครีและฉบับเบงกาลี กัญฐหาริชาดฉบับภาษาบาลี ตัวอักษรโรมัน และศกุนตลา 4 สำนวนของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งจากหลักฐานชั้นรอง ซึ่งได้แก่วรรณคดีประเภทประวัติวรรณคดีสันสกฤต ประวัติการละครสันสกฤต ประวัติกวีนิพนธ์สันสกฤต ประวัติการละครไทย ตลอดจนทั้งเอกสารและบทความทางวรรณคดีที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่นักปราชญ์ได้เขียนไว้

วิธีที่จะดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยตามข้อมูลจากหลักฐานชั้นต้นและชั้นรองทั้งที่ได้กล่าวมาแล้ว และจะเริ่มต้นการวิจัยด้วยการแปลข้อมูลที่เป็นภาษาสันสกฤต ภาษาบาลี และภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยด้วยการแปลโดยความ ไม่แปลโดยพยัญชนะ เว้นแต่ในกรณีที่ต้องการจะแสดงให้เห็นลักษณะทางไวยากรณ์ ข้อมูลที่ได้จากหลักฐาน 2 ประเภทนี้จะแยกแยะและจัดระเบียบตามหัวข้อต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ การเปรียบเทียบและการวิเคราะห์จะกระทำเมื่อเสนอข้อมูลทั้งหลายเสร็จสิ้นแล้ว เป็นรายบทไปดังที่ปรากฏในสารบัญ และในการวิจัยนี้ จะใช้หลักฐานชั้นต้นเป็นหลักตัดสิน

อนึ่ง ข้อความที่เป็นภาษาสันสกฤตเมื่อนำมาใช้อ้างอิง จะถ่ายทอดเป็นอักษรโรมันทั้งหมด เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการพิจารณาเปรียบเทียบเนื้อความ การตีความ และสำนวนภาษาในการแปลของวิทยานิพนธ์เล่มนี้กับต้นฉบับเดิมซึ่งเป็นภาษาสันสกฤต

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

เนื่องจากวิทยานิพนธ์เรื่องนี้เป็นงานวิจัยเรื่องศกุนตลาฉบับต่าง ๆ ทั้งที่เป็นเรื่องเล่า เป็นบทละครนาฎกะ เป็นบทละครร่ำและบทละครร้องแบบละครดึกดำบรรพ์ โดยการรวบรวมข้อมูลและหลักฐานต่าง ๆ จากต้นฉบับภาษาสันสกฤต ภาษาบาลี ภาษาไทย และภาษาอื่น ๆ จึงนับว่ามีประโยชน์ในการศึกษาวรรณคดีเรื่องศกุนตลาทั้งในฉบับภาษาสันสกฤตและภาษาไทยได้เป็นอย่างดี เพราะได้ให้ความรู้เกี่ยวกับที่มาและความสัมพันธ์ระหว่างศกุนตลาฉบับต่าง ๆ ประวัติ สมัย และอัจฉริยภาพทางกวีนิพนธ์ของ กาลิหาส ประวัตติการละครสันสกฤต ประวัตติการละครไทย ตลอดจนความรู้เกี่ยวกับสังคมอินเดียโบราณในด้านขนบธรรมเนียมประเพณี กฎหมาย การปกครอง และปรัชญาคำสอนต่าง ๆ

ในด้านประโยชน์ทางการศึกษาวรรณคดีไทย วิทยานิพนธ์เรื่องนี้นับเป็นเอกสารประกอบการศึกษาวรรณคดีไทยได้เล่มหนึ่ง เพราะจะให้ประโยชน์ในการศึกษาด้านวรรณคดีสัมพันธ์ และรวมทั้งเป็นการเผยแพร่ศกุนตโลป้าชยานในพากย์ภาษาไทยด้วย

นอกจากนี้แล้ว วิทยานิพนธ์เรื่องนี้ยังเป็นแนวทางการวิจัยเปรียบเทียบ
วรรณคดีไทยเรื่องอื่น ๆ ที่มีที่มาจากวรรณคดีสันสกฤต และเป็นแนวทางการวิจัยเปรียบเทียบ
เทียบบทละครสันสกฤตเรื่องอื่น ๆ ที่มีที่มาจากวรรณคดีมหากาพย์และปุราณะ เช่นเดียวกับ
กับวิทยานิพนธ์เรื่องนี้